

ває на функціонування національної економіки, бо знижується ефективність розміщення кредитів, спотворюються ціни на фінансові ресурси.

Нормативно-економічні методи також відіграють важливу роль у регулюванні фінансових ресурсів відтворення факторів виробництва. Особливе значення мають соціально-економічні нормативи, зокрема прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, неоподатковуваний мінімум заробітної плати, які прямо визначають відтворення робочої сили. Головним елементом системи соціально-економічних нормативів, яка формується на державному рівні, є нормативи забезпечення населення об'єктами соціальної інфраструктури.

Куценко Т. Ф.,

к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Нині Україна переживає глибокі зміни у всіх сферах економічного життя, зокрема у сфері фінансової політики держави. Це пов'язано, насамперед, як з посиленням кризових явищ у фінансовій системі з кінця 2008 року, з тривалим процесом реформування фінансового законодавства країни, в тому числі бюджетного та податкового в умовах політичної демагогії та серйозного навантаження у зв'язку з проявами та наслідками світової фінансової кризи, так і з проблемою невизначеності у виборі вектора розвитку — європейського чи російського, а також із значною тінізацією економіки України та корупційністю державних структур, що однозначно виголошується науковцями в якості головних чинників погіршення соціально-економічного становища України в цілому.

Слід зазначити, що за даними офіційних державних органів, реформи системи державних фінансів, проведені в Україні в 2010—2011 рр., були наймасштабнішими за останні роки. Зокрема, в бюджетній і податковій системі відбулися досить значні зрушення формально-адміністративного характеру, які поки що

не призвели до адекватних якісних соціально-економічних результатів, які сформульовані як цілі в Програмі економічних реформ на 2010—2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»[1] та на які ще й досі сподіваються їх розробники. За цих умов проблема ефективності забезпечення соціально-економічного розвитку України бюджетно-фінансовими ресурсами не тільки не втрачає свого значення, але навпаки, її роль в економічних процесах зростає.

Однак проведений аналіз основних макроекономічних показників розвитку економіки України за останні п'ять років свідчить про слабку ефективність та обмеженість фінансових ресурсів держави, що загалом підтверджується рядом фінансових показників, зокрема наявністю значного розміру дефіциту Державного бюджету України, накопиченням державного боргу, дефіциту платіжного балансу тощо, хоч і при деякому статистичному зростанні державних витрат як на соціальні програми, так і на програми розвитку. Тому, віднайдення ефективного інструментарію в рамках механізму формування та адекватного використання бюджетно-фінансових ресурсів в Україні посідає особливе місце за сучасних умов, оскільки залежно від того, як спрацюють його адміністративні та економічні важелі, складуться або не складуться певні умови для розв'язання актуальних проблем соціально-економічного розвитку країни, в тому числі й однієї з найболючіших проблем України — проблеми бідності. В даному контексті один із провідних інвесторів сучасності Джордж Сорос ще в 1999 році в контексті аналізу світової фінансової кризи 1998 року в передмові до українського видання своєї книги «Криза глобального капіталізму» наголошував: «Найвразливішим місцем української економіки залишається проблема бюджету» [2]. Отож, це висловлювання є й до нині актуальним.

Основним інструментом моніторингу, аналізу та прогнозування фінансових ресурсів держави залишається зведений баланс фінансових ресурсів, який розробляється відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 28.06.1995 № 471 «Про організацію складання балансу фінансових ресурсів України» у складі Державної програми економічного та соціального розвитку України на відповідний рік. По суті зведений баланс фінансових ресурсів є фінансовою програмою держави (табл. 1). Так, у 2013 році планується зростання обсягу утворюваних фінансових ресурсів у номінальному вимірі порівняно з 2012 роком на 7,5 відсотка, а порівняно з 2011 роком — на 21,7 %. При цьому має зазнати змін і структура фінансових ресурсів. У результаті про-

гнозного збільшення у 2013 році до 1,8 % частки довгострокових кредитних ресурсів на розвиток економіки, наданих банками України, частка ресурсів бюджетів скоротиться до 57,7 % [3].

Таблиця 1

ЗВЕДЕНИЙ БАЛАНС ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ, МЛН ГРН

Показники	2011 (факт)	2012 (очікуване)	2013 (прогноз)
I. Ресурси бюджетів	471 472,8	601 450,6	606 662,8
доходи бюджетів	398 553,6	478 172,1	463 062,3
надходження від приватизації державного майна	11 480,3	10 000,0	10 900,0
залучення коштів	83 783,2	107 244,1	135 530,6
у тому числі			
залучення коштів на зовнішньому ринку	29 642,0	37 540,2	42 667,6
залучення коштів на внутрішньому ринку	54 141,2	69 703,9	92 863,0
фінансування за активними операціями	-24 695,6	-7 181,3	-14 930,2
повернення кредитів	2 351,3	13 215,7	12 100,1
II. Ресурси підприємств і організацій, усього	161 663,2	154 095,7	168 382,9
у тому числі			
прибуток після сплати податку *	60 089,9	51 906,0	65 576,8
амортизаційні відрахування **	101 573,3	102 189,7	102 806,1
III. Ресурси фондів (без коштів, що спрямовуються з державного бюджету), усього	161 238,2	185 452,1	200 135,2
з них			
власні доходи Пенсійного Фонду	139 055,6	158 459,7	168 778,2
доходи Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності	7 807,0	10 313,0	11 672,0
доходи Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України	5 662,8	7 189,0	8 014,9
доходи Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	8 712,8	9 490,4	11 670,1
IV. Довгострокові кредитні ресурси на розвиток економіки, надані банками України	14 336,0	-18 387,0	19 000,0
V. Кошти іноземних інвесторів на розвиток економіки	55 909,6	56 000,0	58 100,0
УСЬОГО РЕСУРСІВ	864 619,8	978 611,4	1 052 280,9
Напрями використання ресурсів:			

Закінчення табл. 1

Показники	2011 (факт)	2012 (очікува- не)	2013 (прогноз)
I. Використання ресурсів бюджетів	471 472,8	601 450,6	606 662,8
видатки бюджетів	416 853,6	516 573,4	512 212,7
погашення основної суми борги	47 510,0	72 704,3	81 068,4
у тому числі			
погашення основної суми зовнішнього боргу	15 140,4	35 533,4	35 594,5
погашення основної суми внутрішнього боргу	32 369,6	37 170,9	45 473,9
надання кредитів	7 109,2	12 172,9	13 381,7
II. Видатки підприємств і організацій, усього	161 663,2	152 187,7	168 382,9
у тому числі			
кошти, що залишаються у розпорядженні підприємств (прибуток після сплати податку та амортизаційні відрахування)	161 663,2	152 187,7	168 382,9
III. Видатки фондів (без коштів, що спрямовуються з державного бюджету), усього	159 389,3	183 308,5	197 710,0
власні видатки Пенсійного Фонду	139 055,6	158 459,7	168 778,2
видатки Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності	7 519,0	9 473,0	11 067,0
видатки Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України	4 638,5	5 885,4	7 551,4
видатки Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	8 176,2	9 490,4	10 313,4
IV. Видатки на розвиток економіки за рахунок довгострокових кредитів банків	14 336,0	-18387,0	19 000,0
V. Витрати іноземних інвесторів на розвиток економіки	55 909,6	56 000,0	58 100,0
ВСЬОГО ВИДАТКІВ	862 770,9	976 467,8	1 049 855,7
САЛЬДО	1 848,9	2 243,6	2 425,2

* розрахунково, за інформацією Держстату та Національного банку

** без показників банків

Джерело: [3].

Зведений баланс фінансових ресурсів має бути базою для прийняття державних управлінських рішень із питань підвищення ефективності використання усіх видів ресурсів, обґрунтування

резервів зростання нагромаджень, залучення додаткових інвестиційних джерел, отже слугує інформаційною й аналітичною основою для розробки та обґрунтування фінансової політики держави. Охоплюючи повний обсяг ресурсів у цілому по державі незалежно від того, в якій конкретній галузі вони утворилися та використовуються, зведений баланс фінансових ресурсів у державі відображає їх загальну характеристику за джерелами та напрямками, є самостійним документом синтетичного характеру. Це дає змогу використовувати його показники як критерії для оцінки результативності економічного розвитку країни в цілому. Варто приєднатися до думки тих фахівців, які вважають, що підсумкові показники зведеного балансу фінансових ресурсів у державі й окремих видів його доходів і витрат можуть стати інструментарієм серед арсеналу показників, що використовуються для оцінки ефективності фінансової політики держави України.

Література

1. Про Національний план дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010—2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: указ Президента України № 504/2011 // Офіційний вісник Президента України. — 2011.
2. Сорос Джордж. Криза глобального капіталізму: (Відкрите суспільство під загрозою) / Пер. з англ. Р. Ткачук, А. Фролкін. — К.: Основи, 1999. — с.5.
3. За матеріалами Міністерства фінансів України.

Лісовенкова І. М.,

ст. викладач,

ДВНЗ «Національний гірничий університет»

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Незважаючи на позитивні зміни в розвитку економіки, за останні роки існує стійка тенденція зростання кількості неплатоспроможних і збанкрутілих підприємств практично в усіх галузях економіки країни. Це пояснюється тим, що на сучасному етапі